

Denne filen er hentet fra <http://www.sovjetiske-krigsfanger.no/>

Sovjetiske krigsfanger og østarbeidere i tysk tjeneste Kort oversikt.

På en tysk oversikt over antall krigsfanger pr. 1. april 45 er 4249 av krigsfangene i Sør- og Midt-Norge oppført at de er i "ergänzungsdienst" det vil si i en hjelpetjeneste. Det er forklart etter krigen med at de får samme rasjoner og forpleining som de tyske soldater, men har ikke avgitt eden til føreren og regnes fremdeles som krigsfanger. Så de er i en mellomstilling mellom krigsfange og soldat i den tyske hær. Denne betegnelsen har jeg også sett brukt i desember 42 i Norge. Men den er ikke vanlig ellers i det tyske rike, der er andre betegnelser som hilfswillige, senere freiwilligen. Ordnungsdienst på østfronten var de som ble vakter og politi der. Det var bare i Stalags i Norge at det var ergänzungsdienst, ikke i Organisation Todts bygge- og arbeidsbataljoner. Ingen i hjelpetjeneste finnes nord for Bodø. De er spredt rundt i 62 grupper fordelt på kystbatterier, forsyningstjenester, hjelpere på lastebiler osv. Fire grupper er på over 350 frivillige, mange grupper er på under 30. De bodde i tyske militærforlegninger, men ofte i en egen brakke.

Sør for Bodø fant Kreyberg 1800 Vlasov-sympatisører, de fleste i tre leirer i Salt-dalsområdet som tilhørte Organisation Todt bygge- og arbeidsbataljon nummer 190. I tillegg så var det samlet omtrent 1000 i Kalvik som var vervet fra ulike leirer høsten 1944. I en leir ved Beisfjord er det 500 22 mai 45. Omtrentlig laveste beregning blir 3300 Vlasovsympatisører i Nord-Norge nord for Bodø. Disse som ble Vlasov-sympatisører hadde det ikke så mye bedre enn før, i forhold til de som kom i en hjelpetjeneste. I Kalvik var det samme brutale behandling og samme dårlige mat.

Prosentvis er 7,5% av de sovjetisk krigsfangene i hjelpetjeneste og omtrent 4% er Vlasovsympatisører, til sammen 11,5% av det totale antall på 77 812 krigsfanger repatriert pr. 1. mars 46.

General Vlasov på inspeksjon for Vlasov-soldater våren 1943 i Russland.

Jeg vet dessverre ikke når disse som er i hjelpetjeneste er blitt rekruttert. Helt fra juni 41 hadde det meldt seg frivillige og da General Vlasov ble tatt i juni 42 gikk han med på å lede en russisk frigjøringsbevegelse. Nå ble ikke dette en arme under russisk ledelse, de var oppdelt i bataljoner i de tyske avdelingene på østfronten. Men målet for Vlasov-bevegelsen var en russisk stat, som ikke var underlagt Tyskland. Her feilberegnet General Vlasov og de andre russisk-vennlige tyske generalene Hitler og den nazistiske ideologi. De ville aldri godta et selvstendig land for slaver, som var Untermensch -undermennesker.

Det var også andre grupper frivillige, mange nasjonaliteter hadde sin frivillige legion, blant annet armenske, aserbajdsjanske, georgiske, så var det tartar, kalmyk og kossakkdivisjoner. Disse kom til Norge og drev verving blant sine landsmenn i krigsfangeleirene.

Også ukrainske tvangsarbeidere ble vervet til 14th SS Galizien-divisjon høsten 44. For å gjøre bildet enda mer komplekst, så var det også ukrainske grupper i Norge. F eks i mars 45, går det ukrainere med YBB-merket på armen gjennom Steinkjer. Og i Sandefjord er de flak-hjelpere.

Til sammen 1 million menn meldte seg frivillig til kampen mot Stalin og bolsjevismen. Vi vet at det var vervekampanjer blant krigsfangene i Norge våren 43 og våren 44. 40 propagandister fra Wehrmacht reiste rundt i landet for å verve krigsfanger og østarbeidere til Vlasovarmeen, En egen avis for krigsfanger og en for østarbeiderne ble utgitt for å verve folk til ROA, Russlands frigjøringsarme. I august 44 i Årdal ble det vervet over 100 østarbeidere til Waffen-SS. Ingen meldte seg i Saudasjøen.

Rene vlasovsoldater med det kjente ROA-merket på armen var det få av. Det ble foretatt en verving til ROAs første og andre nyopprettede divisjoner i januar 45. I Bergen ble de som ikke skrev under, sendt til en straffeleir, 620 ble da sendt til Ulven. Men de som skrev under, det vil si flere tusen krigsfanger, ble ikke sendt til Tyskland eller utstyrt med nye uniformer, de fikk bare bedre mat. De er ikke oppført som ergänzungsdienst i den tyske oversikten tre måneder senere. To av de tidligere sovjetiske krigsfangene som har besøkt Bergen sa at de skrev begge under. Dette var sannsynligvis en skinnverving for å skille ut dem som kunne bli opprørske ved en eventuell alliert invasjon i Norge. Det samme skjedde i Stavanger og i Nord-Norge. I Stavanger ble menn slått, hvis de ikke vervet seg. På Saltfjellet måtte de velge mellom å sulte eller Vlasov. De fikk også valget mellom Stalin eller Vlasov.

11,5 % av de sovjetiske krigsfangene i Norge tok sjansen på å erklære seg frivillig til tysk tjeneste, de brant alle broer bak seg. Men hadde de så mange fremtidsmuligheter i Sovjet? Stalin hadde utstedt en erklæring om at de som ble tatt til fange, var forrædere. Så de hadde ikke noe å tape. Hva som skjedde med dem når de kom tilbake til hjemlandet sitt, stemplet som forrædere, kan vi muligens få vite litt om nå. Vladimir Naumov og Leonid Resin skriver i 1997 at 50 000 som var i Vlasovarmeen ble sendt på seks år i spesialavdelingene til NKVD. Zemskovs tall er på 264 000 totalt.

Et eksempel på 6-års-regelen er Aleksej Ivanovitsj Sokolov, født 1913. Han var fra Russland. 22. 06.1942 ble han tatt til fange. Han var med i ROA i Norge. Den 26.07.1946 fikk han

seks år og den 29.07.52 ble han sluppet ut. Dette er fra nettsidene til Memorial, en russisk organisasjon som arbeider for å få frem informasjon om alle fangeleirer under Sovjet-tiden.

Hvor mange som meldte seg til tyskerne for å kjempe mot Stalin og bolsjevismen, som altså hadde et annet politisk syn, og hvor mange som meldte seg fordi sulten rev i tarmene, det får vi ikke vite. Men sannsynligvis meldte ingen seg frivillig fordi de hadde sympati for nazismen.

Skrevet av Michael Stokke januar 2007.